Tím rozmnožil by se po našem soudě přes míru nutné potřeby počet nabytých práv, která by pak pro případ potřeby za drahý peníz třeba bylo odkoupiti.

Za to souhlasíme s návrhy spisovatelovými, které čelí k tomu, by koncessionářům dána byla přesná lhůta, do které musí užiti práv, koncessí nabytých, nemají-li jich pozbyti (str. 54). Něco podobného ovšem stanoveno již nynějším právem (srv. čl 86 odst. 2 česk. zák. vodního), avšak rozhodně neškodilo by, kdyby po návrhu spisovatelově dotčená lhůta byla přesně vymezena a kdyby ustanovení to doplněno bylo příště v ten smysl, že se vodní síla aspoň částečně uvolní, neužije-li podnikatel práva sobě propůjčeného v plném objemu. — Jest litovati, že při rozháranosti našich politických poměrů jest málo naděje, že skutečně dojde v dohledné době k nějaké reformě práva vodního. *Pražák.*

Kořistka (Karel rytíř), *Mají-li zůstati menší lesy obecní neporušeny a celistvy, a jak se má v nich hospodařiti.* (Zvláštní otisk ze spolkového časopisu pro lesnictví, myslivost a přírodovědu.) V Praze 1900, str. 20.

V tomto pojednání poukazuje spisovatel přesvědčujícím způsobem k škodlivosti dělení lesů obecních, i přimlouvá se za to, by ustanovení českého zákona zemského ze dne 14. ledna 1893 č. 11 z. z. na ochranu těchto lesů vydaných bedlivě bylo šetřeno. V úřední činnosti své jako c. k. lesní komisař měl spisovatel hojně příležitosti nabyti zkušeností na doklad svých tvrzení; těch pak on jako docent české vysoké školy technické, zajisté s úspěchem sdílí s posluchači svými. Na konec článku podává stručný návod, kterak spracovati sluší hospodářský program obcí, jichž lesní majetek nedosahuje výměry 50 hektarů a jichž hospodářství nachází se ve stavu řádném, za kteroužto podmínkou totiž obce takové mohou dle § 6 cit. zák. sproštěny býti povinnosti, by zřídily pro své lesy obsáhlý a nákladný hospodářský plán. *Pražák.*

Z oboru samosprávy. Podává dr. *Vl. F.*

Samospráva. Řada přednášek, pořádaných *Českým klubem* v Praze. 1899.

Přednášky tyto konaly se již r. 1897, podávají však (nehledíc k starším článkům dra B. Riegra v Osvětě r. 1889 a násl.) doposud nejznamenitější úvahy o tomto předmětu v literatuře naší posledních let. V řadě přednášek pojednáno o pojmu a povaze samosprávy (prof. dr. J. *Pražák*), o samosprávě v Anglii (prof. dr. A. *Bráf*), ve státech německých (*Pražák*), v Uhrách (prof. dr. B. *Rieger*), ve Francii (dr J. *Trakal*), ve Švýcarsku (*Rieger*) a na Rusi (prof. dr. *Řežábek*), pak o některých návrzích rakouských v příčině samosprávy (*Bráf*).

V úvodní přednášce Pražákově vymezen pojem samosprávy ve shodě s novější doktrinou německou, jakožto »podíl ve výkonné moci, který poskytnut jest jednotlivým skupinám společnosti lidské s dopuštěním státní moci, a to za tím účelem, aby mohly přivésti k platnosti zájmy, které jimi jsou zastoupeny.« Naproti nejasným názorům rozšířeným v obecenstvu vytknuto, že samospráva jakožto odvětví správy veřejné neliší se zásadně od veřejné správy zeměpanské co do úkolu, nýbrž jen svojí organisací; že pojem samosprávy zahrnuje nejen samosprávu skupin místních (obcí nižších a vyšších), ale i svazků odborových (komor, společenstev a j.); že samospráva nesouvisí

pojmově (nýbrž jen historicky) se snahami státoprávními a historickými, ani s politickým liberalismem (dokladem přednáška Trakalova doličující skrovnou míru samosprávy ve Francii).

Z ostatních přednášek o samosprávě v jednotlivých státech podle účelu celého cyklu nejvíce pozornosti vzbudily ty, ve kterých srovnáním domácích poměrů s cizími podány pokyny pro reformu samosprávy domácí. Tak zejména přednáška Riegerova, ve které poukázal (dle své starší práce o samosprávě uherské v Osvětě 1890) k novějším, doposud neprovedených projektům reformním (Szapáryho r. 1891, Bánffyho r. 1897), směřujícím k postátění úřednictva municipálního; autor neodporoval by obdobné reformě i v naší samosprávě. Ke zlepšení naší samosprávy, pokud jde o úřednictvo její, poskytují vzory též poměry v Německu, kde úřednictvo toto má postavení veřejnoprávní, a větší váhu naproti živlům laickým (Pražák), i v Anglii, kde úřednictvo novodobé korporační samosprávy, která nastupuje vedle a na místo starého selfgovernmentu, podrobeno jest dozoru vrchních úřadů správních (Bráf).

Jiný požadavek, jejž jak Rieger ze samosprávy uherské, tak i Pražák z poměrů ve státech německých dovozují pro reformu naší správy veřejné, jest odstranění dualismu, t. j. úplného oddělení veřejné správy korporací samosprávných i zeměpanských úřadů, a zjednání součinnosti občanstva a samosprávných jeho svazků v širokém oboru správy státní po příkladu správních výborů uherských resp. výborů okresních, krajských a rad provincialních v Prusku. Vzhledem k tomu, že těžko bude uvésti naše okresní zastupitelstva v territorialní souhlas s politickými úřady prvé instance, doporučuje Rieger jako prvý krok na cestě reformy zřízení zastupitelstev a zeměpanských úřadů krajských. Závěrečná přednáška Bráfova věnována jest z největší části této myšlénce zřízení krajského, která objevuje se již v návrhu ústavy na říšském sněmě Kroměřížském r. 1849, i v prozatímním zákoně obecním ze 17. března 1849, v návrhu Perthalerově (Palingenesis 1860), v osnově Belcrediově, předložené sněmům r. 1865, v debatě říšské rady r. 1876 o návrhu Goellerichově (Plener), i v rokování sněmu království českého o návrzích ohraničovacích r. 1886, od které doby již otázka tato nevymizela z diskusse veřejné. Ovšem spřežení návrhů krajského zřízení se snahami o utužení centralismu říšského (vylučováním zemských instancí) učinilo tyto návrhy předmětem politických zápasů, a spíše je oddálilo od uskutečnění.

Rozšíření a zdokonalení samosprávy bylo ode dávna stálým a neproměnným článkem v politických programech domácích stran; i jest s podivením, že kniha tak bohatá podněty k reformě naší samosprávy nevzbudila širšího a hlubšího ohlasu. Pokud nám známo, ozval se s jedné strany (Samosprávný obzor 1900, str. 34.) odpor proti požadavku v knize vyslovenému, aby státní úřady správní byly sloučeny se sbory samosprávnými, a odůvodňován odpor ten ochranou, kterou v dobách vládní nepřízně poskytovaly samostatné, samosprávné korporace utlačeným národnostem. Ovšem právem naproti tomu ukázal prof. Pražák ve své přednášce, jak v dobách vzníceného nacionalismu samospráva může státi se národnostním menšinám osudnou. Také o úspěšnosti naší zemské školní rady a okresních školních rad, které

jsou jaksi prvním pokusem o odstranění dualismu správního, rozcházejí se úsudky. —

Z literatury positivního práva domácího, pokud se týká samosprávy, zaznamenáváme 2. vydání díla prof. dra Jiřího *Pražáka: Rakouské právo veřejné*, části I., jež obsahuje ústavu obecní a okresní. Nové vydání spisu vynikajícího bohatostí obsahu, klassickým slohem a vzácnou přehledností, liší se od 1. vydání (1895) hlavně v kapitole o právu domovském, přihlížejíc k nové úpravě tohoto práva v novelle z 5. prosince 1896 č. 222 ř. z.

Novella k zákonu o právu domovském jest předmětem populárního výkladu několika spisků, v posledním roce vyšlých: — Dr. Frant. *Roček*: Právo domovské, Praha 1901. — Ph. C. Jan *Pauly:* Praktické pokyny o domovském právu, Smíchov 1901. — Judikaturu o předmětu tomto obsahuje kommentární spisek: J. *Trávníček:* Domovské právo dle zákona ze dne 3. pros. 1863 ř. z. č. 105 a zákona ze dne 5. pros. 1896 ř. z. č. 222, Praha 1899. — Soustavnější spracování látky podává JUDr. August *Mayr*: Die Heimatgesetz-Novelle vom 5. Dez. 1896 R. G. Bl. No. 222, Vídeň 1901 — Pro úplný přehled domácí literatury české uvádíme též spisek JUC. Jos. *Podoláka:* Zřízení obecní a řád volení v obcích.

Samosprávný obzor. Časopis věnovaný správě politické a zvláště samosprávě. (Řídí Frant. *Schwarz*, spoluredaktor Dr. Heřman *Šikl*). Roč. XXII. 1900. — Kromě praktických případů ze správy veřejné a článků hájících zájmy úřednictva okresního a obecního, vytýkáme z obsahu tohoto ročníku dva články Dra Josefa *Žaluda*, O právní povaze honebního společenstva a propachtování honitby, jimiž hájí se názor, že společenstva honební podle česk. zákona o myslivosti z 1. června 1866 č. 49 z. z. jsou nucené korporace veřejnoprávní, a že členové jejich jsou povinni dle míry svých pozemků přispívati k náhradě škod zvěří spůsobených; pak úvahy o některých předlohách zákonů týkajících se samosprávy (o zemské přirážce k dani z lihu, o stavebním řádu pro Prahu, o úpravě poměru obecního statku, o myslivosti).

Österreichische Zeitschrift für Verwaltung (vydavatel Dr. Karel rytíř *Jäger*). Roč. XXXIII., Vídeň 1900. — Z větších článků původních uvádíme: Otto *Mayr*: Über die socialen Aufgaben der Städte; dovozuje zákonné oprávnění obcí k opatřením sociálně politickým i nad míru povinností, jež jim ukládají zákony chudinské; jako hlavní obory této působnosti obcím doporučuje autor prostředkování práce veřejné v dobách nouze, pojištění pro případ prázdně a ztráty zaměstnání, zřizování kolonií dělnických, policii bytovou a opatření assanační, péči o duševní a mravní potřeby dělnictva, především pak péči o vlastní zřízence obecní; k tomu se pojí článek téhož autora: Socialaltruistische Probleme. — Dr. Arnold *Lehmann*: Beiträge zur Geschichte des österr. Forstrechtes. W. *v. Laschan*: Das neue Jagdkartengesetz für Krain. Dr. Moriz *Caspaar*: Der Entwurf eines Fischereigesetzes für Steiermark; předloze zákona vytýká se tu, že příliš hájí zájmů rybářství na újmu podnikání průmyslového. Petr *Steinböck:* Die differenzielle Bemessung der Zuschläge zu den direkten Steuern, odsuzuje fin. zákon dolnorakouský z r. 1899, jímž ustanovena pro jednotlivé třídy daně výdělkové různá výměra zemské přirážky. Jak. *Soušek:* Das Ausweisungsrecht der Gemeinde, ukazuje, jak vypovídací právo obce nemělo od původu jiného účelu, než aby jím obec zameziti mohla nabytí práva domovského, jak zákonem o právu domovském z r 1863 právo toto pozbylo smyslu a teprv novellou k zákonu tomu z roku 1896 stalo se zase praktickým. Policejní povahy toto vypovídací právo obcí nikdy nemělo. — Jos. *Glos*: Die Vieldeutigkeit des Begriffes Sicherheitsbehörde in unseren Gesetzen u. die zweifelhafte Competenz der landesfürstl. und der Communalbehörden. — Ostatně z obsahu ještě uvádíme: Jos. *Glos*: Abgaben von Lotterieunternehmungen und ähnl. Spielen u. die Einkommensteuer von Loosgewinn, dovozuje, že výhry tyto nejsou předmětem daně důchodové Dr. Emil *Beck:* Über die Verjährung im polit. Strafverfahren. Dr.

Joh. *Bousek*: Die rechtl. Eigenschaft des sog. Grundwassers. Dr. Al. *Tischler*: Gewerbeberechtigungen als Pfandobjecte; dovozuje nepřípustnost ve mnohých případech a neúspěšnost exekuce na živnosti dle nového exekučního řádu. Dr. *Mayrhofer von Grünbühel*: Die Minoritätsschulen. Dr. *Buchmüller*: Wer ist gesetzl. Vorsitzender der Wahlkommission bei den Wahlmännerwahlen f. den Reichsrath in der V. Curie?

Blätter für Selbstverwaltung (vydavatel Dr. St. Licht v Brně). XI. roč. 1900; časopis ten slouží hlavně zájmům společenstev zemědělských. —

V Německu vyšla zajímavá studie prof. *Arndta, Können Rechte der Agnaten auf die Thronfolge nur durch Staatsgesetz geändert werden?* (v Berlíně, 48 str.), ve které autor na základě práva knížat německých za trvání staré německé říše, i dle dalšího vývoje aspoň do r. 1848 (v souhlasu s ideou dědičné monarchie) dokázati hledí, že zákon státní nemohl dotknouti se nástupnického práva agnátů bez jejich svolení, neb aspoň bez předchozí změny zákonů domácích. Dále soudí, že ani ústavními listinami jednotlivých německých států toto stanovisko není změněno; že tedy v žádném případě nesluší agnátu právo odnímati bez jeho svolení; zároveň musí při tom dojíti buď jen ke změně zákona domácího, aneb obou: domácího i státního (pokud totiž sněmu výslovně byla přiznána ústavní příslušnost k měnění řádu posloupnosti). Tyto dedukce o platnosti domácích zákonů opírá autor hlavně o politický t. zv. monarchický princip, tak jako by mocnář byl vlastně-fideikomisním držitelem státního panství. Avšak sotva stačí zatlačiti panující náhled juristický, že mocnář je spíše nejvyšší orgán státu, nestojící nad státem a jeho zákonodárstvím, a že tudíž také práva agnátů jsou povahy veřejné a podřízena zákonu státnímu; jestliže jsou zabezpečena ústavou, zase ústavou mohou býti změněna. — Týž prof. *Arndt* také studií: *Über deutsches und preussisches Verordnungsrecht* (Arch. für öff. R. XV., str. 336 sl.) vystoupil proti spisu prof. *Anschütze*, Die gegenwärtigen Theorien über den Begriff der gesetzgebenden Gewalt u. den Umfang des königl. Verordnungsrechts nach preuss. Staatsrecht (v Tubinkách 1900, str. 94). Kdežto Anschütz ve shodě s panujícím míněním dovozuje, že panovník t. zv. samostatná nařízení právní (obmezující osobní neb majetkovou svobodu) vydati může ve spůsobě nařízení správního toliko na základě formalného zmocnění zákonného (při čemž také zákony doby předkonstituční podobná zmocnění mohou poskytovati), — Arndt opět na základě principu monarchického míní, že mocnář, jakožto středisko vší moci státní, jen potud jest obmezen, pokud to ústavou vysloveno, a že ani ústavní listinou pruskou (týkající se zákonodárství ve smyslu formalním) není mu zabráněno, nadále vydávati předpisy právní o předmětech méně důležitých; taková jest aspoň státní praxe, obecně platná. — V podobném směru jako Arndt, kráčí také *Glatzer, Das Recht der provis. Gesetzgebung*, in Sonderh. nach preuss. Staatsrecht (ve Vratislavi 1899, str. 112), jenž dokazuje, že v Prusku t. zv. nařízení z nouze zastupují zevně i vnitřně zákon (a to proti panujícímu náhledu i tam, kde ústava odkazuje k cestě zákonodárné), a že také mohou měniti stávající zákony, vyjímajíc jedině listinu ústavní; kontrasignatura všech ministrů není vždy nutna (ač všichni jsou odpovědni); když sněm odepře svého schválení, prozatímný zákon pozbývá platnosti, avšak prý teprve vyhlášením král. odvolání. — Téhož předmětu týče se i *Hatschek, Der Ursprung der Nothverordnung* (1899), jenž ukazuje, že instituce nařízení s prozat. mocí zákona v Německých státech byla převzata z ústavního práva francouzského na základě nesprávného porozumění prvků anglických. Bližší referát o tom podal prof. Rieger v »Osvětě« 1900 (str. 147), kdež také stručně jsou vypsány osudy této instituce u nás v l. 1849—1899. V »Osvětě« 1899 (str 1119) je též referát Riegrův o zajímavé rektorské řeči *Loeningově, Die Repräsentativverfassung im 19. Jahrh.* (v Halle 1899), a sice pod názvem: Nynější stav parlamentarismu; z jiné stránky týče se téhož předmětu přednáška *Ofnerova*, Die Gefahren des Parlamentarismus für das Recht (Jur. Bl. 1900, č. 51).